

Çevirinin Derinliklerinde

Edebiyatımızda yarım yüzyıllık bir emeğin adı olan Yüksel Pazarkaya, yayımlanan yeni kitabı "Çevirinin Estetiği ve Çeviri Serüveni" ile çeviri macerası sırasında önemli bulduğu estetik ve teknik sorunlar üzerine düşüncelerini bir araya getiriyor. Gerek çeviri geleneğine ve geleceğine, gerek bugün ortaya çıkmış yeni detaylara dair kalem oynatıyor Pazarkaya bu yazılarında. Temelde ise şiir üzerine yükseliyor metinler.

M. MEHMET HAKTAN

Çeviri çoğu zaman üvey evlat muamelesi görmekte birlikte yazınsal maceranın vazgeçilmez bir parçasıdır aynı zamanda. Tam da bu vazgeçilmezliğinden olsa gerek bu "üvey evlat" etrafındaki tartışmalar bitmez. "Çeviri nedir, nasıl yapılır?" temel sorusundan tutun da "Çeviri mi yapmak gerek, yoksa çevrilen dile ve kültüre adaptasyon mu?" sorusuna kadar uzar gider bu tartışma alanları. Doğal olarak pek çok ayrı şemsiye altında toplanır görüşler. Birleşilen nokta ise çevirinin zor bir uğraş olduğu ve özellikle yazınsal çevirilerde bir "yeniden yaratım" sürecinin zorunlu hâle geldiği.

Yüksel Pazarkaya da yayımlanan son kitabı Çevirinin Estetiği ve Çeviri Serüveni'nde bu konu üzerinde yıllardır biriktirdiği görüşlerini bir araya getiriyor.

Edebiyatın pek çok alanında yarım yüzyıllık bir emeği karşılıyor Yüksel Pazarkaya ismi. Şiir, öykü, roman, tiyatro ve inceleme alanında edebiyatımıza kattıkları birer yüz akı olarak daha dün yazılmış gibi canlılığını koruyor Pazarkaya'nın. Fakat yazarın aynı zamanda yıllardır sürdürdüğü Almandan Türkçeye, Türkçeden

Almancaya çeviri çalışmaları var.

Pazarkaya'nın özellikle Rilke çevirilerini kim unutabilir?

Tam da bu nedenle Türkiye'de çeviri üzerine konuşabilecek, söyledikleri ders olarak okutulabilecek az sayıdaki insan arasında yer alıyor Yüksel Pazarkaya.

Yeni kitabında da Pazarkaya'nın çeviri macerasının bir dökümünü okuyoruz. Bir çeviri güncesi kitabı değil elimizdeki, yanlış anlaşılmasın. Bu konuda yarım yüzyıllık tecrübeye sahip bir ustanın, çeviri macerası sırasında önemli bulduğu estetik ve teknik sorunlar üzerine düşünüp kalem oynatmasıyla ortaya çıkmış. Gerek çeviri geleneğine ve geleceğine, gerek bugün ortaya çıkmış yeni detaylara dair düşünüyor Pazarkaya bu yazılarında. Temelde ise çevirinin estetik dertleri ve özellikle şiir çevirilerinin bu noktadaki yeri bulunuyor.

TÜM ÇEVİRİ DÜNYASI İÇİN

"Başta şiir olmak üzere, yazınsal metinler çok katmanlı, çok anlamlı, somut olarak kolay kolay ele gelmeyen, yoruma açık metinlerdir," diyor Pazarkaya. Buradan yola çıkarak da yazınsal çevirinin bir yaratı refleksiyle şekillenmesi gerektiğini belirtiyor. "Yazınsal çevirinin temel hedefinin yine yazınsal bir metin" ortaya çıkarmak olduğunu savunan yazar, özellikle şiir çevirilerinin bu konuda üzerinde hassasiyetle durulması gereken metinler olduğunu söylüyor.

Çeviri dendiğinde ilk akla gelen "yazınsal çeviri" olmuyor genelde. Araçsallık mantığıyla herhangi bir metnin, herhangi bir dile "aktarılması" olarak alınıyor çeviri kavramı. Oysa yazınsal çeviride meselenin ne kadar geniş boyutlarda ele alınması gerekliliği ortaya çıkıyor çünkü çevirisi yapılan edebî metnin sadece kendisi olmuyor burada özne. İçinden geçtiği kültür ve kaleminden çıktığı yazarın kendisi de bir şekilde metne, dolayısıyla çeviriye sızıyor.

"Yirminci yüzyıla ait bir metni, yirmi birinci yüzyıla; üstelik yirminci yüzyılın özelliklerini törpülemeyen ve yirmi birinci yüzyılda yaşayanların anlayacağı şekilde aktarabilmek kolay mı?" diye soruyor Yüksel Pazarkaya da. Değil elbette ama Pazarkaya kitabında, bu türden sorular ve sorunlar üzerine tüm tecrübesiyle fikirler üretiyor.

Bu bağlamda çeviriye ilgi duyan herkesin mutlaka uğraması gereken bir durak Çevirinin Estetiği ve Çeviri Serüveni. Yüksel Pazarkaya da zaten **kitap** için yazdığı önsözde, "Çeviri tartışmalarına, çeviri konusunda düşününlere, çeviri yapanlara, özellikle de çeviribilim dalında üniversitede eğitim görenlere ve eğitim verenlere bir katkı olur umuduyla bu kitabı sunuyorum," diyor.

Pazarkaya'nın söylediği gibi "bir katkı" değil bu **kitap**, büyük bir katkı! ■

Çevirinin Estetiği ve Çeviri Serüveni / Yüksel Pazarkaya / **Yapı Kredi Yayınları** / 114 s.

